

VOORZIENINGENRECHTER RECHTBANK AMSTERDAM
ZITTING 18 MEI 2021, 13.30
ZAAKNUMMER 701300 KG ZA 21-346

PLEITNOTITIES
MRS. B.W.G. VAN DER VELDEN EN S.R.F. AARTS

inzake:

ING BANK N.V.
gevestigd te Amsterdam

gedaagde

advocaten: mrs. B.W.G. van der Velden en S.R.F. Aarts

tegen

STICHTING VIRUSWAARHEID.NL
gevestigd te Rotterdam

eisces

advocaat: mr. J.B. Maliepaard

Edelachtbare,

1. Vandaag gaat het over de rechtmatigheid van de opzegging van de zakelijke rekening van de stichting DancaMundo. Deze stichting heeft haar naam op enig moment gewijzigd in stichting Viruswaarheid.nl en zal hierna worden aangeduid als de **Stichting**. ING heeft in haar conclusie van antwoord uiteengezet dat de opzegging gerechtvaardigd was tegen de toen geldende omstandigheden. Ik benoem daarom slechts nog kort de belangrijkste punten.
2. Op grond van de Wft en Wwft, maar ook uit hoofde van rechtspraak, rusten op alle banken, en dus ook op ING, vergaande en voortdurende verplichtingen tot het verrichten van onderzoek naar toekomstige én bestaande klanten. ING is in augustus 2020 zo'n onderzoek gestart naar de rekeningen van Engel. Aanleiding daarvoor was de berichtgeving in de media over Engel en Viruswaarheid, waarvan Engel de enig bestuurder en voorman was. Onder meer de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV) had aandacht voor Viruswaarheid. Dergelijke omstandigheden rechtvaardigen een controle van het rekeninggebruik van Engel. Omdat Engel bestuurder en eigenaar was van DancaMundo, is ook die stichting onderzocht.
3. Bij haar onderzoek stuitte ING op onregelmatigheden. DancaMundo stond geregistreerd als dansschool voor internationale dansreizen. Engel bleek de rekening echter al geruime tijd te gebruiken om donaties te ontvangen, en betalingen te verrichten, ten behoeve van een andere partij dan DancaMundo, namelijk Viruswaarheid. Engel had dit niet met ING afgestemd. Integendeel, er liep op dat moment een aparte rekeningaanvraag bij ING voor een *eigen* rekening van Viruswaarheid (het gaat dan om de stichting die ik in de conclusie van antwoord heb aangeduid als Viruswaarheid II, de stichting die later ontbonden is). Niet alleen werd de rekening van DancaMundo gebruikt voor een andere rechtspersoon, ING stuitte ook op een onregelmatige overboeking van EUR 50.000 met een verdachte omschrijving.
4. Toen ING navraag deed, erkende Engel de rekening van DancaMundo inderdaad te gebruiken ten behoeve van Viruswaarheid. Ten aanzien van de overboeking van [REDACTED] gaf Engel aan dat dit een lening betrof voor de aankoop van een stuk grond op FuerteVentura (Spanje) door hem in privé. Met andere woorden: Engel had de donaties die hij had ontvangen op de rekening van DancaMundo, die bestemd waren voor de activiteiten van Viruswaarheid, gebruikt om in privé de aankoop van een stuk grond in Spanje te financieren. Volgens Engel was er een leningsovereenkomst gesloten om alles 'ordelijk' en 'transparant' te laten verlopen. Nergens bleek dat Engel richting de donateurs transparant was geweest over het gebruik van donaties voor privédoeleinden of dat deze daarin hadden ingestemd. Op de website van Viruswaarheid stond niets over het verstrekken van leningen, laat staan

aan de bestuurder in privé. Integendeel, op de website stond dat Viruswaarheid donaties (uitsluitend) zou gebruiken voor – kort gezegd – haar strijd tegen de overheid waaronder juridische procedures.

5. Engel had dus als bestuurder van een stichting aan zichzelf in privé een lening verstrekt uit de gelden die donateurs hadden verstrekt ten behoeve van de activiteiten van Viruswaarheid. Dat kon Engel doen zonder daarover aan iemand verantwoording te hoeven afleggen. In dergelijke omstandigheden schuilen voor ING als bank serieuze risico's. Uit hoofde van haar verplichtingen onder de Wft en Wwft moest zij bovendien verdergaand onderzoek verrichten naar de onregelmatige transactiepatronen, de donaties noch de lening paste immers in het profiel van DancaMundo dat bij ING bekend was.¹
6. ING heeft Engel vervolgens herhaaldelijk uitdrukkelijk om de leningsovereenkomst gevraagd. Engel heeft de leningsovereenkomst echter niet toegestuurd. Het bestaan van de leningsovereenkomst kon daarom niet worden nagegaan door ING. Het grote risico op misleiding van de donateurs bleef bovendien bestaan en er was ook een verhoogd integriteitsrisico voor ING.² Een nieuwe onttrekking van gelden kon bovendien, mede gelet op de uitlatingen van Engel zelf, niet worden uitgesloten.
7. Terwijl het onderzoek van ING liep, heeft Engel een statutenwijziging bij DancaMundo doorgevoerd zodat de stichting DancaMundo in feite werd omgezet in Viruswaarheid. Dit gebeurde wederom zonder enig overleg met ING. DancaMundo zegt daarover nu dat Engel de processen van ING te 'bureaucratisch' vond en daarom zelf maar met een 'oplossing' kwam. Dat is geen rechtvaardiging om eenzijdig de (wettelijk verplichte) processen van een bank te omzeilen. Een bestaande rekeninghouder kan niet zomaar van kleur verschieten. Dat vormt immers een groot risico voor ING, die dan haar klantonderzoek niet kan afronden. Het eenzijdig achteraf creëren van een rechtvaardiging voor de (oneigenlijke) transacties is bovendien in strijd met de zorgplicht van de klant.

¹ Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), versie 21 juli 2020, paragraaf 5.4.3. (te raadplegen via: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/richtlijnen/2020/07/21/algemene-leidraad-wet-ter-voorkoming-van-witwassen-en-financieren-van-terrorisme-wwft>): "Daarnaast is een Wwft-instelling verplicht om redelijke maatregelen te nemen om complexe en ongebruikelijk grote transacties én alle ongebruikelijke transactiepatronen die geen duidelijk economisch of rechtmatig doel hebben, te onderzoeken. Als hiervan sprake is, dient de gehele zakelijke relatie met de cliënt aan een verscherpte controle onderworpen te worden. Daarbij gaat het niet alleen om een controle van de in het kader van de zakelijke relatie verrichte transacties, maar bestaat er aanleiding voor het treffen van verscherpte maatregelen en een meer intensieve transactiemonitoring. Of sprake is van een ongebruikelijk grote transactie, dan wel een ongebruikelijk transactiepatroon, moet worden beoordeeld met in achtneming van het profiel van de cliënt dat op grond van het cliëntenonderzoek bij de instelling bekend is. De daarbij verzamelde informatie kan ertoe leiden dat een instelling moet oordelen dat een transactie niet past binnen het profiel dat bij haar van de cliënt bekend is."

² In de zin van art. 8 Wwft.

8. Kortom, op het moment van opzegging had DancaMundo meerdere contractuele voorwaarden met voeten getreden, weigerde Engel de gevraagde informatie aan te leveren waardoor ING haar verplichtingen op grond van de Wft en Wwft niet kon uitvoeren,³ en had de handelwijze van Engel al geresulteerd in een ernstige vertrouwensbreuk bij ING. Die omstandigheden vormden voor ING een onaanvaardbaar risico. Daarom zag zij zich genoodzaakt de relatie te beëindigen tegen een opzegtermijn van drie maanden.
9. ING is zeer zorgvuldig in haar onderzoek geweest. Zij heeft Engel gedurende dat onderzoek ruimschoots mogelijkheden gegeven om de gevraagde opheldering inclusief het benodigde bewijs aan ING te verstrekken. Dat heeft Engel echter nagelaten. Bij haar beslissing was voor ING vervolgens zwaarwegend dat Engel de donaties had gebruikt voor een lening in privé, terwijl niet bleek van enige transparantie richting de donateurs en ook geen documentatie kon worden overgelegd. Uit de gedragingen van Engel trok ING de gerechtvaardigde conclusie dat Engel *ofwel* bewust niet transparant was richting de donateurs over de onttrekking in privé *ofwel* niet inzag dat zijn handelwijze niet paste bij behoorlijk bestuur. In beide gevallen was (en is) er een groot risico op herhaling. Dergelijke omstandigheden zijn onacceptabel en vormen voor ING een (reputatie-)risico, mede gelet op de positie van de donateurs.
10. De Stichting probeert de onregelmatigheden omtrent de lening nu te bagatelliseren. Volgens haar is een ‘overbruggingskrediet’ prima te verantwoorden binnen de gebruikelijke activiteiten van een ideologische stichting. ING is het daar niet mee eens. Donaties, die zijn verstrekt voor een ideologisch doeleinde, moeten door een bestuurder zorgvuldig worden beheerd en kunnen niet zomaar worden gebruikt om in Spanje grond te kopen, nog even los van het feit dat deze donaties bestemd waren voor Viruswaarheid en zijn binnengekomen op de rekening van DancaMundo. Dat kan in ieder geval niet zonder daarover transparant te zijn richting haar donateurs. Dat kan zeker niet wanneer het om een lening in privé gaat, zoals hier. Op dit moment is bovendien nog steeds niet duidelijk of de donateurs van Viruswaarheid wisten van de lening en daarmee hebben ingestemd. Terecht heeft ING in dit transactiepatroon daarom ernstige risico’s gezien, ook richting de donateurs.
11. De Stichting neemt bovendien steeds wisselende standpunten in over de lening, die niet met elkaar te rijmen zijn. Zo stelt zij enerzijds dat het om een “*verstandige korte termijnbelegging*” zou gaan,⁴ terwijl uit de leningsovereenkomst – die nu pas op tafel

³ Hetgeen de verplichting meebracht de relatie te beëindigen ex art. 5, derde lid, Wwft. Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), versie 21 juli 2020, paragraaf 5.2.6.: “Als het cliëntenonderzoek mislukt, mag een Wwft-instelling **geen zakelijke relatie aangaan** met of een transactie uitvoeren voor de cliënt of moet een Wwft-instelling de zakelijke relatie **verbreken** (beëindiging van de dienstverlening).” [benadrukking in oorspronkelijke tekst]

⁴ Dagvaarding, paragraaf 4.12.

komt – blijkt dat Engel over de eerste zes maanden geen rente verschuldigd is.⁵ Voor DancaMundo was dus geenszins sprake van een ‘gunstige belegging’, nog los van het feit dat de statuten het verstrekken van een lening helemaal niet toestonden.⁶ En zelfs al zou de Stichting inmiddels effectieve maatregelen hebben getroffen om herhaling te voorkomen, is dat niet relevant voor de beoordeling van de opzegging. Die moet worden beoordeeld tegen de toen geldende omstandigheden.

12. ING heeft ook de belangen van de Stichting gewogen, waaronder toegang tot het bancaire verkeer. ING heeft de daadwerkelijke uitvoering van de opzegging, inclusief blokkade van de inkomende betalingen, zoals donaties, korte tijd aangehouden. Dit deed ING met de intentie om de Stichting nogmaals in de gelegenheid te stellen om bij een andere bank onderdak te vinden. Na die termijn heeft de Stichting echter maar één afgewezen aanvraag kunnen laten zien, die bovendien pas zeer laat was ingediend. Van de aanvragen bij de Regiobank en Bunq is niet gebleken.
13. De Stichting stelt nu dat ze ook bij Rabobank, ABN AMRO en SNS aanvragen heeft ingediend. Dat heeft ze echter naar eigen zeggen pas *na* het aflopen van de opzeggingstermijn gedaan.
14. De Stichting stelt dat deze aanvragen op niets gaan uitlopen, maar dat is speculatie. Onvoldoende is dat de Stichting in dit kader aanvoert dat banken, in algemene zin, geen ideologische stichtingen zoals de Stichting zouden accepteren. Dat is louter suggestie en uit niets is gebleken dat dat daadwerkelijk zo is. De Stichting moet concreet maken dat zij niet bij een andere bank terecht kan en dat heeft zij niet gedaan:

Van SNS heeft de Stichting géén formele afwijzing kunnen overleggen, waardoor er niet alleen geen bewijs is dat SNS de aanvraag van de Stichting zal afwijzen maar ook onduidelijk blijft waarom.

De aanvraag bij Rabobank loopt nog. De Stichting heeft in haar dagvaarding geschreven dat Rabobank een rekening zal gaan weigeren omdat Engel niet mede een privérelatie heeft met die bank. Gisteren heeft de Stichting een audiofragment/ opname van een telefoongesprek met een medewerker van de Rabobank ingebracht, waaruit het tegendeel volgt: tijdens het gesprek herhaalt de medewerker van Rabobank een aantal keer dat de aanvraag van de Stichting in behandeling is. Over de uitkomst van die behandeling worden door de medewerker geen uitspraken gedaan, zodat daar in deze procedure ook niet op kan worden vooruitgelopen. Uit het audiofragment leidt ING

⁵ Productie 13 van de Stichting.

⁶ Een bestuurder van een stichting heeft bij zijn handelen (uitsluitend) het belang van de stichting te dienen en niet zijn persoonlijke belangen. Bij het bepalen van hetgeen in het belang is van de stichting dient een bestuurder mede acht te slaan op het in de statuten opgenomen statutaire doel van de stichting. Vgl. Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 22 december 2020, ECLI:NL:RBZWB:2020:6776, rov. 4.5 en 4.6.

bovendien af dat de Rabobank de aanvraag, die in behandeling is, pas op 7 mei 2021 heeft ontvangen van de Stichting. Dat is natuurlijk veel te laat gezien de inzet van deze procedure waarin de Stichting voortzetting van de bancaire relatie met ING vordert *omdat* zij nergens anders terecht zou kunnen.

De aanvraag bij ABN AMRO loopt ook nog. Kennelijk staat met ABN AMRO over twee dagen – op 20 mei – een intakegesprek gepland. Er is geen enkele aanwijzing dat ABN AMRO de aanvraag gaat afwijzen, het geplande gesprek wijst eerder op het tegendeel.

15. Daar komt nog bij – zoals uiteengezet in de conclusie van antwoord – dat *na* de beëindiging van de bancaire relatie met ING de Stichting nog steeds kan beschikken over een betaalrekening bij een andere bank. Donaties via de website zijn immers nog steeds mogelijk. Die donaties gebeuren via iDeal en die mogelijkheid bestaat alleen als de Stichting over een actieve bankrekening beschikt. ING neemt ook actief betalingsverkeer waar naar rekeningen die kennelijk op naam van de Stichting zijn gesteld. In het licht van dit alles is aannemelijk dat de Stichting nog over een betaalrekening kan beschikken.
16. Kortom, de Stichting had aannemelijk moeten maken dat zij door de opzegging geen toegang meer heeft tot het bancaire verkeer. Daarin is de Stichting niet geslaagd. De Stichting heeft niet aangetoond dat zij momenteel geen andere zakelijke bankrekening heeft. Bovendien is niet aannemelijk geworden dat de Stichting niet bij andere banken terecht kan. Het is ook niet gebleken dat de Stichting zich daartoe voldoende en tijdig heeft ingespannen. Overigens heeft de Stichting ook nog eens zelf de publiciteit gezocht over de opzegging van haar rekening bij ING. Daarbij heeft zij ING onder meer in het openbaar beschuldigd van ‘zuiveringsacties’. Voor zover dergelijke publieke dreigementen belemmerend werken voor het openen van een rekening bij een andere bank – waarvan hier dus niet is gebleken – komt dat voor risico van de Stichting.
17. De vraag die hier voor u ligt is of de opzegging naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is. Die vraag moet worden beantwoord aan de hand van de stand van zaken ten tijde van de opzegging.
18. Op dat moment was evident dat ING de overeenkomst moest opzeggen. ING heeft een poortwachtersfunctie en vanuit het maatschappelijk belang een wettelijke taak om misbruik te voorkomen dat schadelijk kan zijn voor de reputatie van de bank of voor de betrouwbaarheid van het financiële stelsel. De uitvoering van die wettelijke taak kan haaks staan op het belang van een klant om toegang te hebben tot het bancaire verkeer.

19. ING kon op basis van het gedrag van de Stichting – in het bijzonder het feit dat de Stichting de bankrekening zonder toestemming heeft gebruikt voor een andere entiteit, de gelden die zij daarop vervolgens van donateurs heeft ontvangen heeft aangewend voor de aankoop van een stuk grond voor de bestuurder in privé, en niet bereid was om openheid van zaken te geven – niet anders dan de relatie beëindigen. De Stichting heeft op geen enkele manier aangetoond dat zij zich realiseert dat dit gedrag onacceptabel is, wat de kans op herhaling groot maakt.
20. Het belang van de klant, namelijk toegang tot het bancaire verkeer, weegt daar in dit geval onvoldoende tegenop, nu niet is gebleken dat de Stichting daartoe geen toegang meer zou kunnen hebben. ING heeft een zorgvuldig proces gevolgd en daarbij de belangen afgewogen. Van een onaanvaardbare opzegging is geen sprake. Ik verzoek u dan ook alle vorderingen van de Stichting af te wijzen.

Advocaat

Deze zaak wordt behandeld door mr. B.W.G. van der Velden, mr. S.R.F. Aarts, mr. M.W.Y. Leung en mr. B. van Gijzel, Allen & Overy LLP, Apollolaan 15 (1077 AB) Amsterdam, telefoon: 020 674 1580, fax: 020 674 1870.